

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ YAŞATIR!

NİSAN 2021

OYA ERSOY
İSTANBUL MİLLETVEKİLİ

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ RAPORU

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi yani bilinen adıyla İstanbul Sözleşmesi 11 Mayıs 2011’de 45 ülke ve Avrupa Birliği tarafından imzalanan kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele yöntemlerine ilişkin tarafı olduğu ülkelere temel standartları ve ülkelerin bu konudaki yükümlülüklerini belirleyen uluslararası sözleşmedir.

İstanbul Sözleşmesi dört temel ilke üzerinde oluşmaktadır.

- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi
- Şiddet mağdurlarının korunması
- Suçluların kovuşturulması, cezalandırılması
- Kadına şiddetle mücadelede bütüncül, eş güdümlü ve etkili işbirliği içeren politikaların hayata geçirilmesi için ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel alanlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadele edilmesi

İstanbul Sözleşmesine taraf olan ülkelerin verdikleri taahhütler bağımsız uzmanlar grubu Grevio tarafından denetlenmektedir.

Opuz Kararı

Diyarbakır’da yaşayan 1972 doğumlu Nahide Opuz ve annesi evli olduğu erkek olan H.O. tarafından darp, bıçaklı saldırı ve birkaç kez de araçla ezme girişimlerine maruz kalmıştır. Darp, ağır yaralama ve cinayete teşebbüsten hakkında dava açılan H.O. “kanıt yetersizliği” gerekçesi ile cezalandırılmamıştır. 2002 yılında İzmir’e yerleşme kararı veren Opuz ve annesi yolda taşıma aracının önünü kesen H.O. tarafından silahlı saldırıya uğramış ve Opuz’un annesi hayatını kaybetmiştir.

Annesinin ölümünün ardından AİHM’e başvuru yapan Opuz başvurusunda yaşam hakkının korunmadığı, annesinin ve kendisinin maruz kaldığı şiddete rağmen yerel mahkemelerin duyarsız kaldığını bildirmiştir. 2009 yılında AİHM Nahide Opuz ve Türkiye davası ile ilk kez bir taraf devleti kadın cinayetinden sorumlu tutarak, Türkiye’yi cinsiyet temelli ayrımcılık ve yaşam hakkı ihlalinden mahkum etmiş ve kadına karşı erkek şiddeti konusunda gerekli uygulamaların mevcut olmadığına karar vererek mahkum etmiştir.

Söz konusu Opuz kararı İstanbul Sözleşmesi'nin temelini de oluşturmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi genel hatları ile neyi hükmeder?

İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddeti önleyici mekanizmalar geliştirilmesini, şiddete maruz kalan kadınlar için koruyucu önlemler alınmasını, etkin soruşturma, kovuşturma ve yargılama yürütülmesini, ulusal ve uluslararası kadın örgütleriyle birlikte erkek şiddetini önleyecek bütünlüklü politikalar geliştirilmesini ve uygulanmasını tarafı olan devletlere hükmeder.

İstanbul Sözleşmesi şiddetin kaynağını eşitsizlik olarak tanımlamıştır ve eşitsizliği ortadan kaldırmayı hedefler. Bu nedenle de eşitsizliğin olduğu her alanı tanımlar ve şiddetin kapsamını genişletir. İstanbul Sözleşmesi aileye toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı üzerinden bakmaktadır. Geleneksel roller, örf ve adetler ve toplumsal kalıplar dolayısıyla kadının aile içinde ikinci sınıf yurttaş olarak görülmesini, bu sebepler dolayısıyla şiddete uğramasını önlemeyi amaçlamaktadır. İstanbul Sözleşmesinin nihai amacı toplumsal cinsiyet rollerinden ve eşitsizlikten kaynaklanan şiddetin ortadan kaldırılmasıdır.

İstanbul Sözleşmesi şiddete maruz kalan kadınların koruyucu önlemler alınarak korunmasını sağlamaktadır. Şiddete maruz kalmış, cinsel saldırı mağduru kadınların hızlıca kolluk kuvvetlerine başvurarak yaşamlarının güvence altına alınması sorumluluğunu taraf devletlere yükler. Geçici koruma, şiddet uygulayanın uzaklaştırılması, avukata, ŞÖNİM'lere, Tecavüz Kriz Merkezlerine ve sığınma evlerine yönlendirilmesi bu sözleşmenin yine taraf devletlere yüklediği sorumluluklardır. Taraf devletlerin kendi adına hareket eden görevlileri de İstanbul Sözleşmesinin gerekliliklerine uymak zorundadır. Devletlerin sorumluluğu ise bununla sınırlı değildir. Şiddeti gerçekleştiren kişinin sevgili, eş, baba, patron kim olduğuna bakılmaksızın, devletin yükümlülüğü şiddetin önlenmesi, soruşturulması, cezalandırılması, zararın tazmin edilmesidir.

İstanbul Sözleşmesi etkin soruşturma, kovuşturma ve yargılama yürütülmesi yönünde hükümler içermektedir. Şiddet mağduru olan kişinin beyanı ile alınan koruma kararının ardından etkin yürütülen yargılama süreci ve yürütülen ceza politikası yalnızca şiddet mağdurunu değil, şiddete

uğrayıp şikayetçi olmak konusunda şüpheleri olan kadınları cesaretlendireceği gibi, şiddet failleri açısından da caydırıcı bir noktada durmaktadır. Kadına yönelik şiddette Türkiye'nin bugün uyguladığı cezasızlık politikası neredeyse her gün yaşanan şiddet olaylarını ve cinayetleri arttırmaktadır. Şiddet faili erkekler, namus, töre, gelenekler adı altında işledikleri suçların cezasız kalacağını veya iyi hal indiriminden yararlanacaklarını bilmekte ve bu durumdan cesaret almaktadır.

İstanbul Sözleşmesi taraf devletlere bütüncül, eş güdümlü ve politikalar üretmesini ve hayata geçirmesini hükmetmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan politikaların hayata geçirilmesi, eğitimden, sağlığa ve adalete kadar eşitliği önceleyen adımların atılması gerekmektedir. Sözleşmede toplumsal cinsiyete uygun davranışların küçük yaşlardan itibaren edinildiği ve özellikle eğitimde toplumsal cinsiyete ilişkin yaygın ve eşitsiz davranış kodlarından arındırılmış bir eğitim sistemi kurulması gerekliliğinin altı çizilmektedir. Bu kapsamda kadın ve LGBTİ+ örgütlerinin güçlendirilmesi, bu örgütlere desteklerin sağlanması ve işbirliği içinde çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir.

Kadınlar için neden önemlidir?

Opuz kararında da görüldüğü üzere kadınlar; şiddet failleri önlenmediği, şiddet gördükleri erkeklerden şikayetçi oldukları halde korunmadığı, namus, töre ve geleneklere uymadığı gibi gerekçelerle her gün en yakınlarındaki erkekler tarafından katledilmektedir. İstanbul Sözleşmesi etkin uygulanmadığı takdirde bu cinayetlerin ve şiddet olaylarının önlenmesi de mümkün görünmemektedir. Nahide Opuz, Ayşe Paşalı, Ayşe Tuba Arslan ve nice kadın suç duyurularına, uzaklaştırma kararlarına rağmen erkekler tarafından katledilmiştir.

İstanbul Sözleşmesi kadınların evlerinde, işyerlerinde, sokaklarda rahat yaşayabilmelerinin güvencesi olarak görülmektedir. İstanbul Sözleşmesi "mağdur tarafından şiddet uygulayanı ihbar etme ve bunlar aleyhine ifade vermeye istekli olmalarına bakılmaksızın önlem ve desteğin sağlanması" ilkesi ile koruyucu ve önleyici tedbirler ile kadınları, kız çocuklarını ve erkek çocukları korumaktadır. İstanbul Sözleşmesi çocukların istismar faileri ile evlendirilmelerini engellediği, çocuk yaşta evliliğin suç olduğunu söylediği, kadınların nafaka hakkını, kürtaj hakkını koruduğu için de kadınlar, LGBT+'lar ve çocuklar açısından yaşamsal bir önemdedir.

LGBTİ+'lar sistematik bir şekilde eşitsizliklerin, tehditlerin, fiili saldırıların hedefi haline gelmiştir. İstanbul Sözleşmesi eşitsizliği ortadan kaldırmayı nihai amacı olarak belirlediği için insanların cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi ve yaşam tarzlarından dolayı şiddete, cinsel saldırıya ve ölüm tehdidinde uğramasını engellemektedir.

İstanbul Sözleşmesi kadını aile içine hapsedmediği, kadını sosyal yaşamın merkezine koyduğu, toplumsal cinsiyet kalıplarından kaynaklanan eşitsizlik, ayrımcılık ve şiddet ile mücadele ettiği için kadınların hayatlarını güvence altına almayı hedeflediği için yaşatır.

İstanbul Sözleşmesi bugün neden hedef tahtasında

2020 yılı Temmuz ayından bu yana İstanbul Sözleşmesi'ne karşı yürütülen saldırılar 20 Mart gecesi yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasına kadar ilerletilmiştir. 20 Mart 2021 tarihinde Türkiye İstanbul Sözleşmesi'nden tek taraflı olarak çekildiğini açıklamıştır.

Sözleşme karşıtları LGBTİ+ nefreti, kadınların erkeklere tabi olması gerekliliği, kadını ailenin içinde ve aynı zamanda ev içinde konumlandıran gerekçelerle ve aynı zamanda sözleşmenin cinayetleri arttığı gibi akıl dışı söylemlerle İstanbul Sözleşmesini hedef tahtasına oturtmuştur. Sözleşmeye ilişkin başlayan tartışma, türlü tarikatların ve iktidarın gerici yandaş yayın organları tarafından da bu süre zarfından oldukça köpürtülmüştür. Yayınlanan Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin ardından İletişim Başkanlığı'nın açıklamasında ise LGBTİ+lar açıktan hedef haline getirilmiş, sözleşmenin manipüle edildiği, amacından saptırıldığı kadına şiddetle mücadelede iç hukuk kanallarının yeterli olduğu söylenmiştir. Sözleşmenin cinayetleri arttırdığı söylemine geri dönecek olursak, İstanbul Sözleşmesi yürürlükte olduğu süre zarfından devletin ve devlet adına hareket eden görevlilerin keyfiliği ve tercihleri sebebiyle zaten hali hazırda etkin olarak uygulanmamıştır. Yani iktidarın zaten işe yaramıyordu söylemi bu noktada boşa düşmekte, hukuki bir metin olan ve uygulanmadığı müddetçe bir yararı olmayacak olan bir sözleşmenin yalnızca metninin suçlanması ancak akıl dışılık olarak tarflenecektir.

AKP ve iktidar ortaklarının ve aynı zamanda cemaat ve tarikatların

programları bir süredir uyuşmaktadır. Bu uyum İstanbul Sözleşmesi'nin feshinden önce kendini kürtaj karşıtlığında ve Boşanma Komisyonu raporunda göstermiştir. AKP'nin iktidarda kalabilme stratejilerinin en önemli ayaklarından birinin de kadınlara karşı açtığı savaş olduğu böylelikle pirüpak bir şekilde görülmektedir.

Son yıllarda kadınların doğum kontrolden sosyal desteklere, şiddetle mücadeleden kreş talebine kadar bunların tümü kadını aileye ve aile içindeki erkeğe tabi kılmanın adımlarıdır. Kadınlar var olan haklarını kullanabilmek için bile mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Özellikle pandemi ile birlikte salgının yarattığı yükü en fazla kadınlar sırtlamaktadır. Salgın döneminde evde kalmak zorunda kaldığımız dönemlerde bakım emeği yalnızca kadınların sorumluluğuna bırakılmıştır. "Hayat Eve Sığar" kampanyaları yürütülürken kadınların hayatlarının ev içinde en yakındaki erkekler tarafından tehdit edilmesine, şiddete maruz kalmalarına ilişkin bizzat İçişleri Bakanı Süleyman Soylu kadın cinayetlerin en çok işlendiği mekanın yüzde 72,8 ile kadının evi olduğunu açıklamıştı.

AKP iktidara geldiği günden itibaren kadını değil aileyi güçlendirmeyi hedefine koymuş ve bu program ışığında el yükselterek devam etmektedir. Ailenin beklentisi ile iş yaşamının beklentilerini ortaklaştırarak kadını ucuz ve niteliksiz iş gücü olarak konumlandırırken, diğer bir yandan boşanmayı zorlaştırarak, çocuk yapma baskısı yaparak kadını bir ömür evdeki erkeğe muhtaç etmeyi hedeflemiştir.

Gelinen noktada AKP var gücü ile hedefine ulaşmaya çalışırken kadınlar da var gücüyle hayatlarını ve haklarını savunmak için iktidarın karşısına dikilmektedir. Kürtajın yasaklanmaya çalışılmasından, Boşanma Komisyonu raporuna kadar kadınların direnci ve birlikte hareket edebilme kabiliyetleri ve dayanışmaları tüm bunları engellemiştir.

Kadınlar, LGBTİ+'lar tüm bu toplumsal kalıplara sıkışmadığı, şiddete karşı susmadığı ve iktidarın onlara sunduğu hayatı yaşamayı kabul etmedikleri için iktidar ve onun ortakları tarafından İstanbul Sözleşmesi kara listenin en başında yerini almıştır. Kadınların mücadelesi ve direnişi de gösteriyor ki AKP de kadınların kara listesinin en başında gelmektedir.

Kadınlar Ankara Mutabakatında nelerle karşılaşabilir

İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararının ardından iktidar kurmayları “yerli ve milli” olan bir sözleşme hazırlayacaklarını ve adının “Ankara Mutabakatı” olacağını açıklamıştır. Ankara Mutabakatının içeriğine ilişkin çalışmalar henüz kamuoyu tarafından bilinmese de içeriğe ilişkin tahminde bulunmak zor olmayacaktır. Boşanma komisyonu raporlarından, kadın erkek eşitliğine inanmayan yöneticiler, kürtaj ve nafaka hakkına saldıran söylemler, kadınlara çocuk doğurun tavsiyeleri, kocanız sinirlenirse çay getirin öğütleri ve İletişim Başkanlığının doğrudan çekilme gerekçesi olarak LGBTİ+ları gösterdiği gibi yüzlercesi olan tüm bu durumlar alt alta sıralandığında çıkacak olan metini kanlı canlı gözümüzde canlandırmak mümkün olacaktır.

Şiddetin temel sebebinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği olmasının yok sayıldığı ve aileyi güçlendirerek şiddeti önleyeceğini dile getiren iktidarın kadınların hakları olan özgür yurttaşlar olarak haklarını garanti altına almayacağı apaçık ortadadır.

Peki şimdi AKP sıraya neyi koyacak CEDAW’dan çıkmayı mı, 6284’ü mülga etmeyi mi, nafaka ve kürtaj hakkının gaspını mı... AKP’nin sırasında ne olduğu bilinmez ancak kadınların sırasında eşitlik, yaşam hakkı ve hayatları için mücadele etmek olacağı bugüne kadar süren mücadele ile kendini göstermiştir.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ’NDEN ÇEKİLME KARARININ ALINDIĞI TARİHTEN İTİBAREN NE OLDU?

(20 MART 2021 -27 NİSAN 2021)

I.Kadına yönelik şiddetin önlenmesi

İstanbul sözleşmesine göre kadına yönelik şiddet; kamusal ve özel alanda kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleridir. Kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, bir kadına karşı, kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddettir.

Devletler Sözleşme hükümlerini, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirleri; cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü vb. ayrımcılık yapmaksızın uygulamakla yükümlüdür.

İstanbul Sözleşmesinden çekilme kararı sadece bu ülkede yaşayan natrans heteroseksüel kadınlara yönelik bir tehdit olmayıp, homofobik ve ayrıştırıcı siyasal bir söylemi yaygınlaştırarak lezbiyenler, gayler, biseksüeller, translar, interseksler hakkında da nefret dolu ve ayrımcı görüşleri yaygınlaştırıp bunun için toplumu yeniden dizayn etme çabasıdır.

Yıllardır kadınların talep etmesine karşın İstanbul Sözleşmesi hiçbir zaman etkin olarak uygulanmamıştır. Sözleşme etkin uygulanmadığı için şiddetin niceliği ve niteliği ölçülememiştir. Temelde eşitliği savunan İstanbul Sözleşmesinin karşısında her alanda eşitsizlik körüklenmiştir. İstanbul Sözleşmesinden ayrılma kararı şiddete maruz kalan kadının başvuracağı merkezlerin (kolluk vs.) önlem almaması yönünü güçlendirmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı gibi kurumlar şiddet vakalarının azaldığına ilişkin açıklamalar yapmış olsa da aslında olan şiddete maruz kalan kadınların başvuru kanallarının kapanması ve şiddetin görünmez kılınmasıdır. Sözleşmeden ayrılma kararının ertesi gününde, kadınların korunma talepleri, karakol başvuruları reddedilmiştir. Kadınları her türlü şiddete karşı koruma kalkanı işlevi gören İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararından sonra;

- 20 Mart-27 Nisan tarihleri arasında sadece basına yansıyan 32 kadın erkekler tarafından öldürüldü.

- 2012 yılından itibaren Boğaziçi Üniversitesinde faaliyet gösteren Cinsel Tacizi Önleme Komisyonu koordinatörü ücretsiz izne çıkarılarak fiilen işlevsiz hale getirildi. (4 Nisan 2021)

- Gökkuşluğu bayrağı her yerde hedef haline getirilerek LGBTİ+ kulüpleri kapatıldı.

- İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararı alınıp, LGBTİ+ların hedef gösterilmesinden cesaret alan bir erkek, kullanıcı adı "Fırat Delikanlı"

olan sosyal medya hesabından LGBTİA+'ya işkence ettiği görüntüleri "erkek seks gay sapık şerefsiz duydum ne zaman gördüm tutum kavga yüzü parça kan ağır geçmiş olsun ? sapık gay pişlik" yazarak paylaştı. (25 Mart 2021)

•Sağlık Bilimleri Üniversitesi yönetimi; Milli Gazete'nin "Fıtratı temelden reddeden ders" diyerek hedef gösterdiği Ebelik bölümünde okutulan 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği' dersine dini ve milli değerleri tartışmaya açtığı gerekçesiyle soruşturma açtı. Üniversite açıklamasında "Aile yapımızı, toplumsal değerlerimizi hedef alan, örf, adet ve kadim geleneklerimize, dini ve milli değerlerimize zarar veren hiçbir ders içeriğini kabul etmemiz, izin vermemiz, hoş görmemiz veya onaylamamız asla mümkün değildir" dedi. (28 Mart 2021)

•AB-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu Delegasyonu Başkanı Sergey Lagodinsky, AB Konseyi Başkanı Charles Michel ile Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen'in AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ı ziyareti sırasında, Ursula von der Leyen'e eşit temsil koltuğu verilmedi. (8 Nisan 2021)

•Yüzlerce kadın gerek sosyal medya hesaplarından gerekse evlerinin önüne bırakılan notlar ile tehdit edildi.
29 Mart tarihinde Bursa'da 9 yaşındaki kızıyla birlikte yaşayan kadının daire kapısına, bıçaklı ve kanlı çarşafı ile ölüm tehdidi bırakıldı.
9 Nisan tarihinde ölüm tehdidi alan bir kadın sosyal medyadan destek istedi. Dilan Koç isimli kadın Sidar Alanç isimli erkek ve yakınları tarafından ölüm ve cinsel saldırı ile tehdit edildi.

•Çekilme kararının ardında Sözleşme'yi hedef alan bir kesim Twitter üzerinden "Morardınız mı" etiketi açarak kadınların katledilmesi ve şiddete uğraması üzerinden paylaşımlar yaptı.

•Sosyal medyada #12Nisan etiketi adı altında kadına yönelik cinsel şiddet çağrıları yapıldı.12 Nisan'ı "Dünya Tecavüz Günü" ilan ederek kadınların tecavüze uğramasını, katledilmesini teşvik eden paylaşımlar yapıldı.

•Yıldız Teknik Üniversitesi'nde (YTÜ) online yapılan Türk Dili ve Edebiyatı dersinde profil resminde 'İstanbul Sözleşmesi yaşatır' görseli olan

öğrenci dersten atıldı. Sistemsel bir hata olduğunu düşünerek derse tekrar giren öğrenci, akademisyen Nurullah Arvas'ın "Bu şekilde dersime giremezsin, sen yaşatır dersin başkası yaşatmaz der" sözlerinin ardından tekrar dersten atıldı. (22 Nisan 2021)

II.Şiddet mağdurlarının korunması

İstanbul Sözleşmesi'ne göre devletler; "kadınları başka şiddet eylemlerine karşı korumak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri almak ve uygulamak"la yükümlüdür.

İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararının ardından, Şiddet nedeniyle Karakola giden kadınlar haklarıyla ilgili eksik bilgilendirme, şiddete dair delil istenmesi ve başka bir kuruma yönlendirilme gibi görev ihmalleriyle karşı karşıya kaldılar.

Karakola başvuru yapan kadınlar, "Artık o işlere biz bakmıyoruz, savcılığa ya da aile mahkemesine gidin" 'Eski usule döndü artık, tehdit edileceksin, darp raporun olacak ki seni sığınma evine gönderelim 'yanıtları aldı.

Geçici koruma, şiddet uygulayanın uzaklaştırılması gibi önlemleri almak, Avukat istiyorsa avukata yönlendirmek, sığınma evine gitmek istiyorsa ŞÖNİM'e göndermek kolluğun zorunlu görevi iken kolluk bu görevini yerine getirmemeye, kafasına göre 'Sen git şuraya' demeye başladı. Tedbir kararlarının alınabilmesi zorlaştı, şiddet başvurusu alan kadın örgütlerinin son aylardaki raporlarında; kadınların karakollardan çevrildiği, uzaklaştırma taleplerinin ve süre uzatmalarının sıklıkla reddedildiği bilgileri bulunmaktadır.

Yine Sözleşme kapsamında cinsel istismar faillerinin tutuklu yargılanması sorumluluğu varken, sözleşmeden çıkma kararının ardından cinsel istismar faillerinin, haklarındaki şikâyetlere rağmen karakollardan salıverilmeye başlandığına ilişkin de veriler bulunmaktadır.

6284 sayılı yasaya göre de, kolluk şiddete karşı her türlü önlemi almak ve şiddete uğrayan kadınları yönlendirmek zorunda. Yasanın 8/3. maddesine göre "Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, gecik-

tirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.”

Buna karşın İstanbul sözleşmesinden çıkma kararından itibaren koruma talebi için ya da şikayet için karakola giden kadınlara “ispat” yükümlülüğü öne sürülmesi ve kadınların şikayetleri alınmayarak karakol kapılarından geri çevrilmesi, istismar faillerinin karakollardan serbest bırakılması kadınların haklarına yönelik saldırının İstanbul Sözleşmesiyle sınırlı olmadığını göstermektedir.

İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararından sonra;

- 10 kadın uzaklaştırma kararına rağmen katledildi.
- Antalya’da infaz düzenlemesiyle birlikte serbest kalan Besat Doğan isimli erkek, tahliye edildikten sonra Rabia Doğan’ı öldürdü. Emniyet binasının önüne gelen failin arkadaşları, tezahüratlar eşliğinde cinayet zanlısını kutladı. (21 Mart 2021)
- İstanbul Pendik’te şiddet nedeniyle karakola sığınan ve sığınma evine gitmeyi talep eden kadına, polisler darp raporu ve kanıt getirmesini istedi. Yasayı hatırlatan kadına polislerin yanlış biliyorsun diyerek eski usule döndüklerini söyledi. (6 Nisan 2021)
- İstanbul’da ağabeyinden gördüğü şiddet sonucu kulağı yırtılan bir kadın karakola başvurduğunda “Biz buna bakmıyoruz, savcılığa gidin” yanıtını aldı.
- İstanbul’da evli olduğu erkeğin silahlı ve uyuşturucu bağımlısı olduğunu söylemesine rağmen koruma başvurusu işleme alınmayan bir kadın savcılığa gönderildi.
- Ankara Etimesgut’ta, önceden evli olduğu erkeğin sürekli evinin etrafında dolaşması sebebiyle uzaklaştırma kararı aldirmek için karakola giden bir başka kadına, aile mahkemesine gitmesi söylendi.
- İstanbul’da evli olduğu erkeğin tehdit ve hakaretlerine maruz kalan bir kadın, uzaklaştırma kararı için karakola başvurdu. Başvurusu işleme

alınmayan kadından psikolojik şiddeti kanıtlaması, delil sunması istendi.

•Galata Kulesi'nde otururken bir erkek tarafından tehdit edilen kadınlar polis çağırdı. Polisin geç geldiğini aktaran İ.A isimli kadın, polisten "Akşamın bu saatinde neden burada beklediniz? Eve gitseydiniz" şeklinde uyarıldı. (22 Nisan 2021)

•İstanbul'da şiddet gördüğü eski sevgilisi S.D.'den (32),uzaklaştırma kararına rağmen tehdit aldığını belirten Yasemin Taşdelen (45),ölüm korkusu nedeniyle evine gidemediğini söyledi. 15 gündür otomobilinde yaşadığını belirten Taşdelen, yetkililerden yardım istedi. (23 Nisan 2021)

III.Suçluların kovuşturulması, cezalandırılması

İstanbul Sözleşmesi'ne göre devletler; etkin kovuşturmanın yapılmasını ve yaşanan her türlü şiddet olayı ile ilgili soruşturma ve yasal işlemlerin tüm safhalarında mağdurun hakları dikkate alınarak, gereksiz bir gecikme olmaksızın sürdürülmesini temin etmek üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri almakla yükümlüdür. İstanbul Sözleşmesi'ne göre şiddet uygulayan fail cezalandırılacak ve alacağı ceza bu suçun bir daha işlenmemesi için caydırıcı olacaktır.

Sözleşmeden çıkma kararı alındıktan sonra şiddet faili erkekler 'Cezamı iptal ettirebilir miyiz' diye sevinerek avukatlarını aramaya başladı. Erkek şiddeti failleri yerine anayasal haklarını kullanan kadınlar soruşturma ve yargılamaya maruz kaldı.

Kadınlara karşı yapılan şiddet olayları değil kadın eylemlerine yönelik soruşturmalar başlatıldı.

•AKP'li Mersin Akdeniz Belediyesi, 8 Mart eylemine katıldıkları için 4 kadın işçiyi KOD 29'a göre işten attı.

•Mersin Kadın Platformunun çeşitli tarihlerde İstanbul Sözleşmesi ve Pınar Gültekin için yaptığı basın açıklamalarına katılan 20 kadına Kabahatler Kanunu ve Hıfzı Sıhha Kanunu kapsamında toplamda 100 bin lirayı aşan para cezası kesildi.

•İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararını protesto eden Kadın Mec-

lisleri üyesi 2 kadın, Ankara'da gözaltına alındı. (20 Mart 2021)

•İstanbul Bakırköy Özgürlük Meydan'ında bir araya gelen kadınların açıklamaları engelledi.(20 Mart 2021)

•İstanbul Kadıköy Rıhtım Meydanı'nda bir araya gelen kadınların açıklama yapmaları engellendi. (20 Mart 2021)

•İzmir Karşıyaka'da bir araya gelen kadınların basın açıklama yapması engellendi. Halay çekmeleri için açtıkları müzik polisler tarafından kapatıldı. (21 Mart 2021)

•İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararına karşı Didim Kent meydanında basın açıklaması ve oturma eylemi yapmak isteyen kadınlar polis tarafından engellendi. (21 Mart 2021)

•Konak'ta bulunan Cumhurbaşkanlığı İletişim Bürosu önünde sözleşmeden çıkma kararını protesto eden 4 kadın gözaltına alındı. Kadınlar ifadelerinin ardından bir gün sonra serbest bırakıldı.(21 Mart 2021)

•Denizli'de yaşayan 4 şartlı mülteci kadın İstanbul sözleşmesi eylemine katıldıkları için gözaltına alınıp haklarında sınır dışı etme kararı verildi. (5 Nisan 2021)

•HDP Sultangazi İlçe Örgütü'nün ilçe binasına astığı "2021 yılının ilk 3 ayında 88 kadın katledildi. İstanbul Sözleşmesi uygulansaydı bu 88 kadın yaşıyor olacaktı" yazının yer aldığı pankart polisler tarafından kaldırıldı. Gerekece olarak kaymakamlığın ilçede bir ay boyunca her türlü eylem ve etkinlik yasağı kararı gösterildi.(15 Nisan 2021)

•Nurgül Boz'u 44 bıçak darbesiyle öldüren Ersin Korkmaz'ın, 'canavarca hisle öldürme' suçundan ağırlaştırılmış müebbetle yargılandığı davada Anadolu 15. Ağır Ceza Mahkemesi heyeti, Nurgül Boz'un 44 kez bıçaklanmasını 'Canavarca hisle veya eziyet çektirerek kasten öldürme' olarak değerlendirmede ve Ersin Korkmaz'ı 'kasten öldürme' suçundan müebbet hapse çarptırdı. (23 Nisan 2021)

•Antalya'da bir tarlada yarı gömülü halde cenazesi bulunan Dilara Kandak'ı öldürme suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı. (23 Nisan 2021)

tırılan Ahmet Yorulmaz isimli erkek, istinaf mahkemesi tarafından beraat ettirildi. (8 Nisan 2021)

•Van'ın Erciş ilçesinde M.I. (31) isimli kadın evinde ölü olarak bulundu. İlçe Jandarma Komutanlığı ekipleri, "Şüpheli ölüm" olarak değerlendirdikleri olay sonrasında kadının eşi E.I.'nın da aralarında olduğu toplam 4 kişiyi gözaltına aldı. (26 Nisan 2021)

IV.Kadına yönelik şiddetle mücadelede bütüncül, eş güdümlü ve etkili işbirliği içeren politikaların hayata geçirilmesi

İstanbul Sözleşmesi'ne göre devletlerin; Kadına yönelik her türlü şiddeti önlemek ve bununla mücadele etmek için tüm tedbirleri kapsayacak şekilde, devlet çapında etkili, kapsamlı ve eşgüdümlü politikaların benimsenmesi ve uygulaması için gerekli yasal ve diğer tedbirlerin alınması ve kadına yönelik şiddete karşı bütünsel bir mücadele yürütülmesi yükümlülüğü vardır.

Sözleşme; mağdurun haklarının tüm politikaların merkezine yerleştirilmesini ve bu politikaların ilgili tüm kurum, kuruluş ve örgütler arasında etkin iş birliği vasıtasıyla uygulanmasını sağlar.

Tüm kurum, kuruluş ve örgütler arasında etkin iş birliği; devlet kurumları, ulusal bölgesel ve yerel parlamentolar ile makamları, ulusal insan hakları kuruluşları ve sivil toplum örgütleri gibi ilgili tüm aktörleri kapsar.

Uluslararası işbirliğini hedefleyen sözleşmeye göre işbirliği yalnızca kriminal ve medeni konulardaki işbirliğiyle sınırlı olmayıp, Sözleşme kapsamındaki suçların işlenmesinin önlenmesi için bilgi paylaşımı ve yakın tehlikeden korunmayı da içermektedir.

Ulusal ve uluslararası kadın örgütleriyle birlikte erkek şiddetini önleyecek bütünlüklü politikalar geliştirmek ve uygulamak devletlerin görevidir.

Devletler, kadınlara karşı şiddet uygulanmasıyla mücadelede aktif bir rol oynayan sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını her düzeyde takdir ve teşvik edecek ve destekleyecek ve bu kuruluşlarla etkili bir işbirliği

gerçekleştirecektir.

Oysa Türkiye’de iktidar, önce OHAL fırsatçılığıyla kadın örgütlerini kapattı. Belediyelere atanan kayyumların ilk işi kadınlara sosyal, kültürel ve ekonomik olarak destek veren Belediyelere bağlı danışma merkezlerini, şiddet gören kadınlara destek veren Kadın Dayanışma Merkezlerini, Kadın Merkezleri ve Kadın Sığınma Evlerini kapatmak, Kadın Politikaları Müdürlüklerini feshetmek oldu.

İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararı aldıktan sonra;

- Bilecik Belediyesi’nce hazırlanan İstanbul Sözleşmesi billboardları “polis ve öğretmenleri zan altında bıraktığı” gerekçesiyle İçişleri Bakanlığı tarafından soruşturma açıldı. (26 Mart 2021)

- İçişleri Bakanlığı, belediyelere resmi yazı yazarak soruşturma yürütür gibi temel görevlerini sorgulayıcı şekilde LGBTİ+ çalışmaları yürütüp yürütmediğini sordu.

- Diyarbakır’da kadınlar gece yarısı operasyonları ile gözaltına alıp susturulmaya çalışıldı. Rosa Kadın Derneği’nin de aralarında olduğu çok sayıda adrese düzenlenen operasyonda 26 kadın gözaltına alındı.11 kadın tutuklandı. (5 Nisan 2021)

İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararını meşru gösterme çabasına giren AKP ve dinci gerici örgütlenmeler sözleşmeden çıkma kararı sonrasında “kadın hakları” “Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yeni sözleşme” “Ankara Sözleşmesi” açıklamaları yapmaya başladılar aynı zamanda İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararı ile birlikte “kadın cinayetlerinde azalma yaşandığı” propagandalarına Emniyet Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanı Soylu da katıldı.

- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, çekilme sebebinin sözleşmenin “eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir kesim tarafından manipüle edilmesi” olduğunu açıklayarak son dönemde yaşanan sistematik saldırının bir tezahürü olarak LGBTİ+ları hedef gösterip sözleşmeden çekilmeyi meşrulaştırmaya çalıştı.

- Eski Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Sel-

çok kadınları şiddetten korumak için oluşturulmuş temel bir insan hakları sözleşmesinden “toplumsal ayrılmaya” sebep olduğu için çıkıldığını söyledi.

•İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, çekilme kararını desteklediğini ifade ederek; “Türkiye’de kadın cinayetlerinin arttığı söylemi, tamamen yalandır ve eldeki veriler tarafından desteklenmemektedir.” Dedi.

•AKP Genel Başkan Yardımcısı Fatma Betül Savaş Kaya, “Ankara Mutabakatı”nı gündeme getirerek, İstanbul Sözleşmesi’nin gereksiz olduğunu iddia etti.

•Türk Diyanet Vakıf-Sen Genel Başkanı Nuri Ünal, Cumhurbaşkanı Kararı’yla feshedilen İstanbul Sözleşmesi’ne ilişkin, “Açın Kur’an-ı Kerimi okuyun. Hadisleri okuyun, İslami sözleri okuyun anlayın. Başka bir şeye gerek yok. Hukukta orada yazılı, kadın hakları da orada yazılı” dedi. Ünal’ın İstanbul Sözleşmesi ile ilgili açıklamasında ayrıca “İsimlerini anmak bile istemediğimiz lgbt v.s bireyler diye tanımlar var. Bunları kabul etmemiz mümkün değildir” açıklaması yaptı. (20 Mart 2021)

•İstanbul Sözleşmesi için “Kadına şiddet hastalığına karşı ilaç” benzetmesi yapan AKP Konya Milletvekili Ahmet Sorgun, sözleşmenin fesih kararı için; “Hastalığı tedavi etmediği gibi bünyemizde de etkisinden çok yan tesirler oluşturduğundan, ilacın kullanımından vazgeçilmiştir” dedi. (21 Mart 2021)

•İstanbul Sözleşmesi’nin fesih kararını savunan AKP Kayseri Milletvekili Hülya Atçı Nergis, kadın şiddeti hakkında; “O kadınları öldüren şahısları da yetiştiren kadınlar. Hiç mi kadınların payı yok bu şiddette? Bu konuda sürekli erkekleri suçlayan bir dil de yanlış. Feminist söylemlerin bu kadar benimsenmesi, bayrak edilmesi, herkesin aynı ağzı konuşması beni rahatsız ediyor” dedi. (31 Mart 2021)

•AKP Genel Başkanı Erdoğan; Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi’nde gençlerle bir araya geldiği programda İstanbul Sözleşmesi’nde çekilme girişimi hakkında sorulan soruyu sözleşmenin kadın haklarına saygıyı getirmediğini, iç hukukun yeterli olduğunu iddia ederek cevapladı. Ayrıca, İslam’da kadına karşı şiddetin haram olmasını güvence olarak sundu. “İstanbul Sözleşmesi uygulaması itibariyle maalesef ne ülkemizde ne dünyada özellikle kadın haklarına saygıyı getirmedi ve şu anda Avrupa

Konseyi, Avrupa Birliği ülkelerinden de 11 tanesi bundan çekilme arifesinde. Biz burada öyle bir medeniyetin, öyle bir dinin mensubuyuz ki bizim dinimizde kadına şiddet haramdır. Eğer bizim böyle bir sözleşmeye illa ihtiyacımız varsa biz bu sözleşmenin daha adilini, daha güzelini, daha güçlüsünü Ankara Sözleşmesi diye hazırlarız, onunla yolumuza devam ederiz” dedi.(14 Nisan)

- Resmi Gazete yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne göre Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ayrılarak Aile ve Sosyal hizmetler Bakanlığı kuruldu. Göreve getirilen Derya Yanık’ın Ensar Vakfı’ni savunduğu görüntüler, 23 Nisan’da Ramazan ayı gerekçesi ile koltuğuna oturttuğu çocuğa çikolata vermemesi ve çocuğun sosyal hizmetler korumasında olduğunu söylemesi üzerine sosyal medyada Derya Yanık’ın istifası çağrıları yapıldı. (21 Nisan 2021)

- Yıldız Teknik Üniversitesi’nde Nurullah Arvas isimli akademisyen Zoom isimli online platformda “İstanbul Sözleşmesi Yaşatır!” yazan görseli kullandığı gerekçesi ile “Bu şekilde dersime giremezsin, sen yaşatır dersin başkası yaşatmaz der” diyerek kadın öğrenciyi dersten attı. Kadın öğrencinin dersten atılmasının ardından, akşam Nurullah Arvas’ın da konuşmacı olduğu panele katılan öğrenciler profiline ‘Kadın düşmanı Nurullah Arvas’ı okulumuzda istemiyoruz’ görselleri ve chat bölümüne İstanbul Sözleşmesi yaşatır yazdı. (22 Nisan 2021)

- Acıbadem Üniversitesi Suç ve Şiddetle Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASUMA) Direktörü Prof. Dr. Oğuz Polat ve İMDAT Derneği Çocuk Evlilikleri Araştırma Komisyonu Başkanı Avukat Zeynep Reva’nın öncülüğünde hazırlanan 2020 yılı Türkiye Çocuk Evlilikleri Raporuna göre geçen yıl 18 yaşından küçük, 13 bin 14 kız çocuğu evlendirildi. Raporda ayrıca 16-17 yaş grubundaki kız çocuklarının yaklaşık yüzde 88’inin kendisinden dört ile 33 yaş büyük erkeklerle evlendirildiğine de dikkat çekildi.

- Erdoğan tarafından da dillendirilen ‘Ankara Sözleşmesi’nin akibetinin İstanbul Sözleşmesi’ne benzememesini isteyen Dağılmış Aileler ve Çocuk Hakları Derneği “yeni yapılacak sözleşmede daha önce yapılan yanlışlara düşülmemesi için aile düşmanı STK’ların görüşlerinin dikkate alınmaması çağrısı” yaptılar. (23 Nisan 2021)

- Yeni Akit Yazı İşleri Müdürü Ali Karahasanoğlu, Kadın cinayetlerin-

den adeta sevinç duyuyor gibiler. ‘Bir günde 6 kadın cinayeti’ diye söze girip. Nerede, ne zaman, hangi kadın açıklanmadan. Bir cinayeti üç defa işlenmiş gibi göstererek. Aslında kadın cinayetlerini normalleştiriyorlar. “dedi. (23 Nisan 2021)

- İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, İstanbul Sözleşmesi feshedilmeden önceki 34 günde 34 kadının, fesihden sonraki 34 günde ise 25 kadının hayatını kaybettiğini açıkladı. (24 Nisan 2021)

- Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Başkan Yardımcısı Sümeyye Erdoğan Bayraktar, “kadın hakları tartışmasının sağlıklı bir zemine çekilmesi için çaba göstereceğiz. Ne baskıcı ve kısıtlayıcı önyargıların ne de LGBT lobisinin uluslararası ölçekteki propagandasının, kadın hakları mücadelesine zarar vermesine razı olabiliriz. Kadın hakkı denince bunun sadece Batılı ve seküler bir tanımlaması olmadığını; temelde büyük bir ortak payda olmakla birlikte, her kesimin, her toplumun bu hakları kendi inancı ve toplumsal gerçekliklerine göre tanımladığını göstermek önemlidir” açıklaması yaptı. (25 Nisan 2021)